

רבי יהודא ארי' פערלאו זצ"ל האדמו"ר מנאוואמינסק-וויליאמסבורג

בפירוש מאמר חז"ל (זבחים נט, א) עד שלא נהרס המזבח

כ"ק הגה"צ אדמו"ר רבי יהודא ארי' זצלה"ה נולד בשנת תרל"ז בעיר נאוואמינסק הבן השני לאביו כ"ק הגה"ק רבי יעקב זצוקלה"ה האדמו"ר הזקן מנאוואמינסק בעל שופרא דיעקב שהיה בן אחר בן להרה"ק המפורסם רבי מרדכי מנעשכיז זי"ע ונכד הרה"ק רבי פנחס מקאריץ, הרה"ק רבי שלמה מקארלין, והרה"ק המגיד מזלאטשיב ועוד אבות החסידות זי"ע.

משחר ילדותו המעיט בשינה בלילות והצטיין בהתמדתו בתורה, היה תמיד שקוע בתלמודו וכמעט לא התערב עם אנשים חוץ מעסק התורה"ק. בחודש אלול שנת תרנ"ז השיאו אביו להרבנית אסתר ריזל בת הרה"ק רבי דוד ממקארוב נכד הרה"ק המגיד מטשערנאביל וחתן הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע.

אחר פטירת אביו בשנת תרס"ב התישב בוולאדווקה הסמוכה לוולאדווה [אצל בריסק] והתמנה שם לאדמו"ר. וכשנפטר הרב דוולאדווה נתקבל שמה לרב ואב"ד ונסמך להוראה על ידי הגאון רבי חיים סאלאווייטשיק זצ"ל מבריסק [שאף הסכים פעם להוראתו וצוה על השובי"ם בוולודבא שתמיד לא יטו מפסקיו], הגאון בעל חלקת יואב זצ"ל מקינצק, והגאון רבי משה נחום ירושלמסקי זצ"ל מקיעלץ. יסד שמה ישיבה גדולה והרביץ תורה לרבים, עד שנת תרע"ד כשפרצה מלחמת העולמית הראשונה והוכרח לנדוד למינסק ברוסיא. אחרי המלחמה קבע דירתו בלובלין.

בשנת תרפ"ד נענה להזמנת חסידיו ומעריציו אנשי וולאדווה בארה"ב ונסע לנוי יארק ואח"כ התישב בויליאמסבורג. בבואו נתקבל ברוב פאר וכבוד ושמו יצא לתהלה בכל המדינה בגדלות תורתו וצדקתו. היה שוקד על דלתי תורה ועשה ימים ולילות באהלה של תורה, בקי נפלא בכל הש"ס וד' חלקי שו"ע, וסיים ש"ס בעיון י"ד פעמים. בשנת תרצ"ג נסע לארה"ק והדפיס שם ספרו לב אריה החדש על התורה ב' חלקים וחזר לארה"ב, ובשנת תש"ו הוציא ספרו השני קול יהודא.

וכן באותו שנה יסד ישיבה על שם זקנו הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע. ועשה גדולות לטובת חיזוק הדת, שמירת שבת, וחינוך. היה ממיסדי אגודת ישראל בארה"ב וחבר בוועד הפועל שלה, וכן היה ממיסדי אגודת האדמור"ים. משך אחריו לבות אלפי ישראל במידותיו התורמיות ובלקחי תורתו ונתפרסם בתפילותיו העריבות על פי נוסח אביו, ובשלחנותיו ומאמריו בחסידות.

נלב"ע זקן ושבוע ימים ביום י' אלול תשכ"א. השנה הוא יובל להסתלקתו ולכבודה נתפרסם תשובה זו. עיין עוד עליו במאקארוב¹ (נ. י. תשס"ט) עמ' רעא-רצו.

התשובה נשלח לבן אחיו כ"ק הגה"צ אדמו"ר רבי נחום מרדכי פערלאו זצלה"ה מנאוואמינסק. נולד בשנת תרנ"ו לאביו כ"ק הגה"ק אדמו"ר בעל תפארת איש

1 כאן המקום להעיר על טעות המובא שמה (וכן בקובץ עץ חיים גל' יא עמ' מט ועוד) שכאילו רבינו היה נכד הבע"ש הק' זי"ע. וסיבת הטעות הוא כי אבי אמו של רבינו הרה"ק הישיש רבי לייבוש מפראסקורוב זי"ע [שעל שמו נקרא רבינו] היה לו שני זיווגים, בזיווג ראשון היה חתן הרה"ק רבי יעקב יחיאל בנו של הדגל מחנה אפרים, ובזיווג שני היה חתן הרה"ק רבי משה מפיקוב נכד של הקדושת לוי. ובשם ושארית (תל אביב תשי"ג) עמ' עה וכן בעמ' נט כתב שהרבנית חוה חיה פערל מנאוואמינסק היתה מבת רבי יעקב יחיאל, וזה אינו, כי היא היתה בתו מזיווגו השני של בת הרה"ק רבי משה מפיקוב, כמו שכתב בספר היחס מטשרנוביל ורוזין (לובלין תרצ"ח) פל"ג או' טז, וכן כתב רבינו בעצמו בסדר יחוסו בסוף ספרו קול יהודא עיי"ש.

מנאוואמינסק זצוקללה"ה, ועיקר חינוכו ועיצוב דמותו קיבל אצל אביו. בשנת תרע"ו נעשה לחתן כ"ק הגה"ק רבי יצחק זעליג מסאקאלוב זצלה"ה והיה סמוך על שלחנו כארבע שנים. בשנת תרפ"ו הגיע לארה"ב ועם הסתלקות אביו הוכתר כממלא מקומו. עסק בתורה יומם ולילה וקיים בעצמו לולא תורתך שעשועי וכו'. מקצת מדברי תורתו רוכזו בספר פאר נחום. נלב"ע ליל שב"ק פ' כי תצא ט' אלול תשל"ו, והובל למנוחות ביומא דהילולא של דודו זי"ע.

יום ב' קרח ר"ח תמוז שנת תרצ"ה

החיים והשלום וכל טוב לבן מר אחי יקירי הרה"צ המופלג בתורה מגזע תרשישים וכו' וכו' מוה"ר נחום שליט"א

שוכט"ס

את מכתבו הגלוי קבלתי לנכון אודות קושיא מדוע לא אמרו הפירוש של המאמר במס' זבחים נ"ט (ע"א) עד שלא נהרס המזבח, שקאי בימי חשמונאים כמבואר במס' ע"ז נ"ב (ע"ב) וביומא ט"ז (ע"א) מזרחית צפונית בה גנוזו בית חשמונאי אבני מזבח ששקצו אנשי יון, ואז לא יהיה הקושיא הא איזקין. וזה הערה נכונה וגם אני בעת למדי מס' זבחים היה קשה לי קושיא זו.

אמנם יש לי תירוץ מספיק וזה מכוון היטב בדברי רש"י ז"ל (ד"ה נהרס) נהרס משמע בימי נבוכדנצר, מה כוונתו בזה. והנה ראיתי בשו"ת הגאון אבני נור בחלק יו"ד חלק שני סי' שס"ט בנידון דברי הש"ך ז"ל ביו"ד סי' רע"ו (סקי"ב) בשם שלא נכתב לשם קדושה מותר למוחקו לצורך תיקון מבואר שכשנכתב לשם קדושה אסור למוחקו, והב"י בשם הר"י אכסנדרוי הביא ראיה להתיר שכן מצינו בימי חשמונאים שנתצו מזבח מפני שטמאו היוונים, אלא דמסיים דהתם שאני דאי אפשר בלא מזבח ולבנות במקום אחר אי אפשר שמקומו מכוון ביותר. והגאון הנ"ל מבאר אשר הדין עם הרב ש"ך ז"ל דמבואר בדברי התוס' (שבת עג ע"ב ד"ה וצריך) ומפורש בר"ן (שבת לו ע"ב בדפי הרי"ף) דהא דמוחק על מנת לכתוב הוי מתקן משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה, ובר"ן מבואר דבכתיבת סת"ם לא תליא במחשבה שהרי כתב, דבשבת חק תוכות מתחייב משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה ואם גם בסת"ם תלי במחשבתו יהא כשר בחק תוכות אלא ודאי דבסת"ם לאו במחשבה תליא וא"כ המוחק על מנת לכתוב לאו מתקן מקרי אלא מקלקל, וע"כ הדין המוחק שם על מנת לתקן חייב אבל הנותן מן ההיכל ומן המזבח הרי עיקר מה דבעינן בשבת מלאכת מחשבת ממשכן יליף דכתיב (שמות לה, לב) לחשוב מחשבות, והוא הדין במקדש דמשכן מקרי מקדש וע"כ הנותן על מנת לתקן תיקון מקרי ומותר, זה תוכן דברי הגאון. וזה כוונתו הנכונה בדברי רש"י ז"ל שפירש נהרס משמע בימי נבוכדנצר, ר"ל דלא נוכל לומר אולי קאי בימי החשמונאי דשם היה נותן על מנת לתקן מקרי תיקון ובכאן כתיב נהרס וזה באמת היה תיקון גמור משום זה הפירוש נהרס שנחרב בימי נבוכדנצר, זה הפירוש הנכון לדברי הגאון שבאמת היה שם תיקון.

והנני דוש"ט באה"ר ומברכו בכל טוב,

דודו יהודא ארי' בלאאדמור"ר זצוקלה"ה זי"ע ועכ"פ